

Okouzleně a pravdivě

Pomíjíme-li veškerou odbornou literaturu, která už byla Pavlu Hoškovi vydána, je tu ještě druhá linie, po níž se literárně ubírá, jak ji však charakterizovat? Je méně odborná? Méně křesťanská? Myslím, že ani jedno. Snad není nepatřičné charakterizovat ji prostě tím, komu se věnuje. Že v ní tedy po Jaroslavu Foglarovi a Ernestu Thompsonu Setonovi je teď na řadě John Ronald Reuel Tolkien. K tomu, aby nás zaujala, to myslím stačí. A čím nás Pavel Hošek upoutá tentokrát? Tak třeba tím, co všechno se mu podařilo zjistit, vypátrat jakoby navíc, co všechno si musel i vedle samotných Tolkienových knih přečíst...

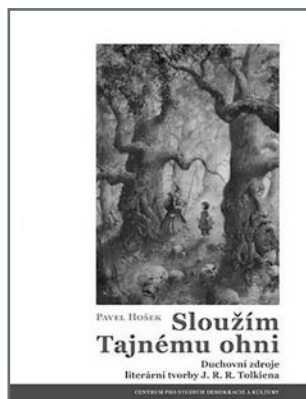
O J. R. R. Tolkienovi se toho dozvíme opravdu hodně a budeme mu moci nahlédnout hluboko do jeho nitra. Avšak dost nám toho, paradoxně, o sobě poví i sám Pavel Hošek.

Je známo, že „předmluvy“ se v knihách, někdy, přeskakují – raději přece hned k věci. Zrovna tady by to ovšem byla chyba, autor se nám tu totiž, možná bezděky, dost otevřeně představí, a už to je atraktivní. V té třístránkové předmluvě vyjde najevo, jakou cestou se do jeho života ten „zvláštní moudrý pán s dýmku“ tak nesmazatelně vnořil a jakou roli přitom hrál další z jeho nesporných oblíbenců, C. S. Lewis.

Trochu opovázlivě řečeno, je svým způsobem jedno, o kom Pavel Hošek zrovna píše; ač tady se jedná o tak velkou postavu, i o ní by se dalo psát nezáživně, záleží hrozně moc na tom, jak se věc podá. A já mám tím pádem dojem, že Pavel Hošek by dokázal psát stejně jímavě třeba o bábě v náčkách nebo i o balvanu na kraji pole. Za jedné podmínky – musel by tu bábu či ten kámen mít rád! A to právě v tomto případě platí naplno a je to záruka „úspěchu“, záruka pravosti. Nu, a když má k tomu autor dar psát nanejvýš srozumitelně a nanejvýš čtivě? Bodejť by neupoutal.

Milí čtenáři, jedno je jisté – pokud nežijeme ploše, pokud nám není stav světa ukraden, kni-

ha se nás musí dotknout. Jde v ní totiž potažmo právě o ten stav světa. Když není ukraden nám, o to víc nemůže být ukraden J. R. R. Tolkienovi. Ne, nežilo se mu lehce. Úmrtí tatínka byla pro asi pětiletého chlapce první rána, maminka zemřela, když mu bylo 12. To bylo zlé, a mamčin vliv v něm vězel už nadosmrti. Byla to ona, kdo v Tolkienovi zapustil až skoro milostný vztah k jazykům a nezapomeňme na její a pak i jeho příklon ke katolické církvi, a to v prostředí, kde všichni příbuzní byli usazeni mezi anglikány, metodisty nebo unitáři a „papeženci“ jim opravdu nebyli

po chuti. Příběh Tolkienovy celoživotní lásky měl taky tragický nádech, ač s dobrým koncem. A vypukne první světová válka a John Ronald Reuel vstoupí do armády a vypluje na nejhorší bojiště, do Francie, kde se účastní bitvy na řece Sommě, zahynulo tam prý přes milion vojáků. Jenomže tohle všechno, co se dozvíme z Tolkienova mládí, ač otřesné, je v knížce spíš „na okraj“, zvěst té knížky je jinde, její jádro je usazeno v Tolkienově celoživotní tvorbě a v jeho postoji právě k této tvorbě, který vůbec nebyl neproblematický. Přitom obrovský úspěch svého *Pána prstenů* spisovatel sám zažil, a jeho relativně poklidný život stárnoucího autora se tak dost vykojil. Byl doslova zaplaven dopisy, které bral nesmírně vážně a na všechny poctivě odpovídal. ▶

Co je tedy na tomto spisovateli to ohromující? To nám právě Pavel Hošek mistrně objasní. Se svým smyslem pro logická schémata knihu rozčlení – začne už zmíněným popisem zauzlení v Tolkienově životě, pokračuje zdroji Tolkienovy tvorby, tím, co ho ovlivňovalo, tady ráda zdůrazním půvab názvu dvou kapitol – Teologie Středozemě a Tolkienova teologie umění – ne, křesťanství se opravdu nikam nevytratí. A je z čeho vybírat, do čeho se začíst. Tím víc, když úplně poslední část má název Místo epilogu aneb poslední paradox. Jaký paradox má Pavel Hošek na mysli? Člověka to vábí a vtahuje.

A kdybychom měli být konkrétnější? „To po čem Tolkien volal, je ve skutečnosti návrat k okouzlení, protože okouzlený pohled na krásku světa vezdejšího je podle jeho přesvědčení prostě pohled pravdivý. Odpovídá tomu, jak věci vpravdě jsou.“ To je úkol pro nás, které „vědecko-

-technický bystrozrak paradoxně oslepil“. Pro nás, „lidi moderní, odcizené přírodě, odcizené Bohu, odcizené ba i sobě samým...“

A kde najít útěchu? Když jsme s Tolkienem, jsme ponořeni v pohádkách. Tak je to dobře. Co z nich vyvěrá? To, že „dobro a zlo nejsou rovnocenní soupeři. Že zlo bude přemoženo sebe-darující láskou. Že hořkost utrpení je součástí cesty k dobrému konci. Tragičnost lidského údělu tím není zrušena. Ale přesto lze spočinout v důvěře, že zlo nakonec nebude mít poslední slovo. Proto je v pohádkách láska silnější než smrt. Je to, ozvěna evangelia“, říká Tolkien“.

Čte se to celé krásně. Díky oběma. Pavlu Hoškovi i J. R. R. Tolkienovi.

Jana Plíšková

Pavel Hošek: Sloužím Tajnému ohni. Praha, Centrum pro studium demokracie a kultury 2020,

192 stran.